

PERSPEKTİF

19 Nisan 2020

#9

Doç.Dr.Evren BOLGÜN | ebolgun@gmail.com

Yatırım ve Finans Dünyasındaki Hakikatlere Dair...

Türk Bankaları için BASEL Kriterleri mi? İSTANBUL Kriterleri mi Geçerlidir?

Bankacılık sektörünün Dünya genelinde senkronize bir şekilde denetlenebilmesi amacı ile 1974 yılının sonunda "BASEL Komitesi" kurulmuştur. Komitenin amacı uluslararası alanda döviz ve bankacılık piyasalarında meydana gelmekte olan krizlerin ertesinde geliştirilecek olan önlemler üzerinden Dünya genelinde kamu otoritelerine tasarı ve teklifler geliştirmek suretiyle ortak bir eylem planlarının hayata geçirilebilmesini sağlamak olmuştur. Geçen 46 yıl içerisinde Dünya genelinde birçok yerel ve uluslararası finansal krizler yaşanmıştır. 1988 yılında BASEL I ile başlayan bankacılık sektörüne yönelik sermaye ve risk yönetimi ilkeleri 2004 yılında Basel II ile bir adım öteye taşınmıştır. AB ülkelerinde ilgili standart risk yönetimi esasları, 2007 yılında senkronize biçime getirilirken 2008/2009 yılında ABD'de başlayan Kredi Krizi küresel ölçekte AB ve tüm gelişmekte olan ülkelere hızlı bir şekilde yayılarak düzenlemelerin etkinliğini yükseltmiştir. Küresel krizin o tarihte bankalar ve banka dışı finansal kuruluşların risk ölçüm ve yönetim sistemlerinde oluşturduğu eksiklikler daha sonrasında BASEL-III esaslarını hayatımıza getirmiştir.

Esasında yıllar içerisinde yapılan tüm bu geliştirmelerin ortak bir amacı bulunmaktaydı. Bankaların tanımlanmış belirli riskleri karşılığında bazı yöntemlere göre hesaplanmış bir minimum miktarda sermaye bulundurması değil, öncelikle tanımlanan tüm bu risklerin doğru bir şekilde ölçülmesi ve bu ölçümlerinde bankaların iş stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanmasında da ana temel şablon olması gerçeğidir. Piyasa profesyonellerinin sözüyle bankalarda proaktif biçimde "**Sermaye Yeterliliği**" anlayışının izlenmesidir. Dolayısı ile yıllar içerisinde izlenen bu anlayışın omurgasında bankaların taşıdıkları risk ile banka sermayesi arasında yüksek bir ilişki kurulabilmesinin sağlanması yatmaktadır. Çok riskli alanlarda faaliyetlerde bulunan bankaların daha çok sermaye bulundurması gerektiği açıktır. Doğru ve/veya etkin ölçülemeyen sermaye yeterliliği koşulları altında ise, bankaların daha çok risk almaya teşvik edileceği çok açıktır.

BASEL-III ile birlikte geçmişte bankaların sermaye yeterlilikleri ile ilgili olarak ilan edilmiş 2019 yılı başında kesinleşen durum aşağıdaki tablo içerisinde özetlenmiştir.

PERSPEKTİF

19 Nisan 2020

#9

Doç.Dr.Evren BOLGÜN | ebolgun@gmail.com

Yatırım ve Finans Dünyasındaki Hakikatlere Dair...

Sermaye rasyoları

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	1 Ocak 2019 İtibariyle
Çekirdek Sermaye Yeterliliği Oranı	3.5%	4.0%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%
Sermaye Koruma Tamponu				0.625%	1.25%	1.875%	2.5%
Çekirdek Sermaye Yeterliliği Oranı ile Sermaye Koruma Tamponu Toplamı	3.5%	4.0%	4.5%	5.125%	5.75%	6.375%	7.0%
Çekirdek Sermayeden İndirilen Değerler		20%	40%	60%	80%	100%	100%
Ana Sermaye Yeterliliği Oranı	4.5%	5.5%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%
Sermaye Yeterliliği Oranı	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%
Sermaye Yeterliliği Oranı ile Sermaye Koruma Tamponu Toplamı	8.0%	8.0%	8.0%	8.625%	9.25%	9.875%	10.5%
Ana Sermayeden ve Katkı Sermayeden İndirilen Değerler	2013'ten başlayarak 10 yıl boyunca aşamalı olarak azaltılacaktır.						

Renklendirme geçiş dönemlerini belirtmektedir.

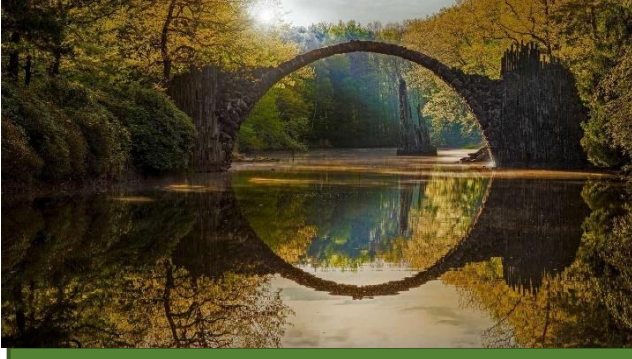
Dünya genelinde bankaların denetlenmesinde ana kriter olarak kabul edilen BASEL-III esasları ile getirilen en önemli yenilik ise, piyasa değişimlerinin yarattığı konjonktürel hareketlere göre bankaların çok daha dinamik sermaye tamponu oluşturmaları ile birlikte kredi hacimlerinin de bankalarda aşırı büyümesinin kontrol altında tutulması olmuştur.

Bu yönden bakıldığında;

KALDIRAÇ ORANI = ANA SERMAYE / (AKTİFLER + BİLANÇO DIŞU KALEMLER)

LİKİDİTE KARŞILAMA ORANI = LİKİT VARLIKLAR / NET NAKİT ÇIKIŞLARI

NET İSTİKRARLI FONLAMA ORANI = MEVCUT İSTİKRARLI FONLAMA MİKTARI / İHTİYAÇ DUYULAN İSTİKRARLI FONLAMA MİKTARI

PERSPEKTİF

19 Nisan 2020

#9

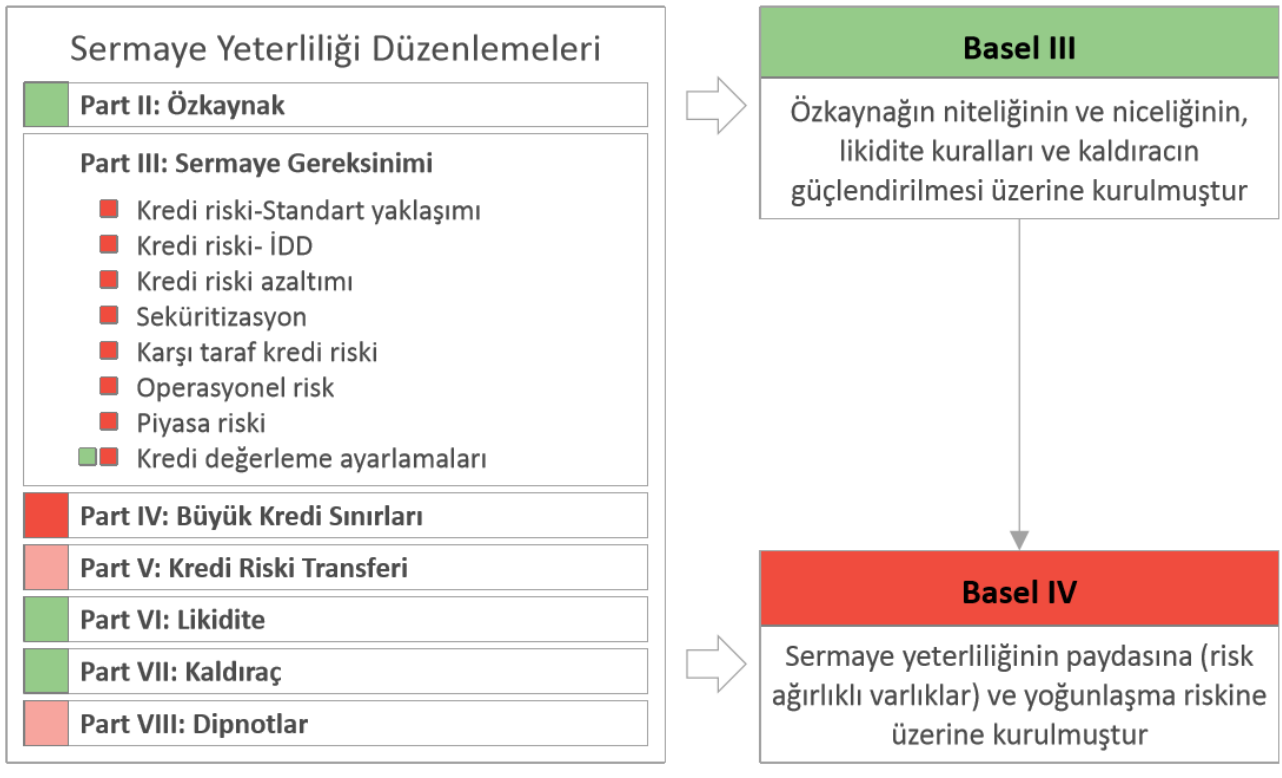
Doç.Dr.Evren BOLGÜN | ebolgun@gmail.com

Yatırım ve Finans Dünyasındaki Hakikatlere Dair...

Son yıllarda uluslararası piyasalarda artan miktarda **Siyah Kuğu** (yüksek şiddette-sıradışı olay durumu) hareketleri finansal kuruluşların yaşanan riskler karşısında düzenleme yetersizlikleri ile karşı karşıya kalmaları durumunu da beraberinde getirmiştir. Özkaynağın niteliğinin ve niceliğinin likidite kuralları ve finansal kaldıraçın bankalarda güçlendirilmesi esasına dayanan BASEL-III uygulamaları da sermaye yeterliliğinin paydasına (risk ağırlıklı varlıklar) ve yoğunlaşma riskine yönelik olarak BASEL-IV kriterlerinin getirilmesine yol açmıştır.

Basel IV'ün Ana Hatları

Basel III vs. Basel IV

PERSPEKTİF

19 Nisan 2020

#9

Doç.Dr.Evren BOLGÜN | ebolgun@gmail.com

Yatırım ve Finans Dünyasındaki Hakikatlere Dair...

Tüm buraya kadar kısaca özetlemeye çalıştığım Dünya'da Risk Yönetimi alanında yaşanan gelişmelere karşılık BDDK son dönemde BASEL kriterlerinin haricinde ülkeye özgü bir takım yerel uygulamalara (**İstanbul Kriterleri**) imza atmaya başlamıştır. Bu noktada en son 18 Nisan 2020 tarihinde açıklamış olduğu "**Aktif Rasyosu**" adı altındaki Türk Bankalarına yönelik olarak getirilen yeni uygulamayı tartışmakta yarar olduğunu düşünüyorum.

$$\text{Aktif Rasyosu (AR)} = \frac{\text{Krediler} + (\text{Menkul Kıymetler} \times 0,75) + (\text{TCMB Swap} \times 0,5)}{\text{TL Mevduat} + (\text{YP Mevduat} \times 1,25)}$$

BDDK, AR'nun her ay sonu itibarıyla, o aya ilişkin aylık ortalamasının mevduat bankaları için %100'ün, katılım bankaları için de %80'in altına düşmemesine, "Krediler" kaleminin, takipteki krediler hariç bankaların bireysel ve ticari müşterilere kullandırdıkları krediler tutarının toplamını, "Menkul Kıymetler" kaleminin, bankalarca satın alınan yurt dışı yerleşiklerce ihraç edilmiş menkul kıymetler ve hisse senetleri hariç özel sektör tahvil ve bonoları ile Türkiye Cumhuriyeti hazinesinin ihraç ettiği her türlü borçlanma araçları, kira sertifikaları ve Eurobondların toplam değerini, "TCMB Swap" kaleminin, bankaların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına(TCMB) Swap yoluyla verdikleri yabancı paranın TCMB alış kurundan hesap edilen Türk Lirası(TL) cinsinden toplam değerini, "TL Mevduat" kaleminin, bankalar mevduatı hariç tüm TL cinsi mevduat/katılım fonu tutarı toplamını, "YP Mevduat" kaleminin, altın ve kıymetli maden hesapları da dahil olmak üzere, bankalarda tutulan yabancı para (YP) cinsinden mevduat/katılım fonu tutarı toplamını ifade etmesi şeklinde ilgili karar metninde açıkla yapmış bulunmaktadır.

BDDK yukarıda geliştirdiği kendine özgü bir formülasyon ile birlikte, temel amacının Türk Bankalarının toplamış oldukları TL Mevduata karşılık daha fazla Kredi vermeye zorlanması olduğu çok açıktır. Halihazırda \$195 Milyara (6Mart: \$201.7 Milyar) yakın miktarda bankalarda bulunan YP Mevduat kaleminin rasyo üzerinde %25 düzeyinde bir cezalandırıcı fonksiyonun olması, bankalara DTH toplamaktan artık vazgeçmelisin mesajıdır! (Bu arada da son 2 yıl içerisinde DTH miktarı \$50 milyar artmış bulunmaktadır. Sebebinin TL'ye olan "**Güvensizlik**" olduğunu herkes gayet iyi bilmektedir.

PERSPEKTİF

19 Nisan 2020

#9

Doç.Dr.Evren BOLGÜN | ebolgun@gmail.com

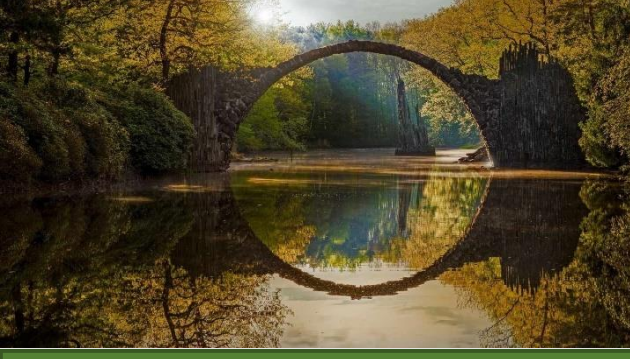
Yatırım ve Finans Dünyasındaki Hakikatlere Dair...

BDDK özellikle Özel Bankalara kredi kanallarını daha fazla açmalısın mesajını vermenin dışında, sadece menkul kıymetlere de yatırım yapmanı da istemiyorum ayrıca TCMB ile Döviz/TL Swap işlemlerine de daha fazla girmek durumundasın şeklinde naif bir mesaj daha vermiş bulunmaktadır. 10 Nisan itibarıyla sene başından bugüne göre **kredi artışı nominal bazda %10.8** kur etkisinden arındırılmış bazda %5.7 seviyesinde olmuştur. Yılbaşına göre kur etkisinden arındırılmış kredi artışı **kamu bankalarında %9.4, özel bankalarda %3.4** düzeyindedir. Takipteki alacaklar ise 151.5 MilyarTL düzeyinde %4.9 takipteki alacak rasyosu seviyesindedir.

Şubat 2020 sonu itibarıyla Türk Bankalarının ilgili rasyoya göre durumları şu şekildedir; (Tabloyu hazırlayan @e507 arkadaşına da teşekkürler.)

TUR	OZELLER	KAMULAR	MEVDUAT TOP.	KATILIM	SEKTOR TOP.
KREDİLER	1.433,3	1.112,9	2.546,2	166,1	2.712,3
MENKUL DEĞERLER	350,5	332,1	682,6	60,0	742,6
MB SWAP (tahmin)	80,0	50,0	130,0	20,0	150,0
TL MEVDUAT	692,6	594,4	1.287,0	103,5	1.390,5
YP MEVDUAT	876,2	445,4	1.321,6	147,2	1.468,8
AKTİF RASYOSU	0,97	1,20	1,06	0,77	1,04
Limit:	< 1,00	> 1,00	> 1,00	< 0,80	

Bu durumda Özel bankalar %1'lik AR oranının altında kaldıkları için 31 Mayıs 2020 tarihine kadar rasyonun pay bölümüne yüklenmek durumunda kalacaklardır. Aksi taktirde formüle aykırılık teşkil edecek olan miktarının %5'ine kadar ceza kesilecek ve bu ceza en az 500.000TL olacaktır.

PERSPEKTİF

19 Nisan 2020

#9

Doç.Dr.Evren BOLGÜN | ebolgun@gmail.com

Yatırım ve Finans Dünyasındaki Hakikatlere Dair...

Sonuç olarak formül içerisinde takipteki alacakların düşülüyor olması, TCMB bünyesinde tutulan Zorunlu Karşılıklar ile Disponibilite toplamlarının formülün payda kısmında indirilecek kalemler olarak dikkate alınmamış olması, bankalar arasında özel-kamu ayırımının dışında katılım bankalarına eşitliği bozucu bir şekilde ayrıca daha bir özellik getirilmiş olması, otoritenin bankaları zorunlu olarak kredi riski almaya teşvik etmesi gibi bir çok haklı eleştirilerin ivedilikle dikkate alınarak gerekli revizyonların yapılmasını izliyoruz.

Perspektif, tamamen kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu bülten söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Doç.Dr.Evren Bolgün hiç bir sorumluluk kabul etmez. Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti, yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

Doç.Dr.K.Evren BOLGÜN

T: +90 532 461 09 81

Copyright© 2020 | www.evrenbolgun.com

E:ebolgun@gmail.com